

Variatie in lidmaatschap van collectiva

Lisa Mos, 5761263

Eindwerkstuk BA Taalwetenschap

Blok 4, 2020-2021

Begeleider: Joost Zwarts

Tweede beoordelaar: Anne-France Pinget

Abstract

Collectieve nomina zijn benamingen voor een verzameling mensen of dingen, zoals *vereniging*, *menigte* of *familie*. Deze zijn op verschillende manieren te categoriseren, met 'clubs' en 'crowds' als de twee belangrijkste typen menselijke collectiva. Hoe men kan aangeven dat een persoon tot een collectivum behoort (*lid zijn van een comité*, *staan in een rij*, *zitten bij een club*), kan inzicht geven in de categorisatie van collectiva. Voor dit onderzoek is door middel van een vragenlijst data verzameld over hoe lidmaatschap van collectiva wordt aangegeven. Hieruit komt naar voren dat er een grote variatie is in zulke lidmaatschapstermen. Daarnaast is bevestigd dat er verschillende lidmaatschapstermen worden gebruikt die samenhangen met het onderscheid tussen 'clubs' en 'crowds'.

Inhoud

Abstract.....	1
Inhoud.....	2
1 Inleiding.....	3
2 Theoretisch kader	3
2.1 Collectiva.....	3
2.2 Categorisaties.....	4
2.2.1 Relationaliteit (Joosten & Vermeire, 2006)	4
2.2.2 Member accessibility (Joosten et al., 2007).....	6
2.2.3 Collection nouns en committee nouns (Pearson, 2011).....	6
2.2.4 Groups en swarms (Henderson, 2017)	7
2.2.5 Crowds en clubs (Zwarts, 2020)	7
2.3 Lidmaatschapstermen.....	7
3 Methode	8
3.1 Onderzoeksopzet	9
3.2 Selectie van collectiva	9
4 Resultaten	10
4.1 Variatie aan lidmaatschapstermen	11
4.2 Categorieën.....	12
5 Discussie.....	14
6 Conclusie	14
7 Literatuur	16
8 Appendix	17
8.1 Vragenlijst	17
8.1.1 Pagina 1 van 4	17
8.1.2 Pagina 2 van 4	17
8.1.3 Pagina 3 van 4	20
8.1.4 Pagina 4 van 4	21
8.2 Lidmaatschapstermen.....	21

1 Inleiding

Collectieve nomina zijn enkelvoudige benamingen voor verzamelingen van elementen, zoals *vereniging*, *menigte* of *gezin*. Collectiva bestaan uit twee niveaus: het geheel en de elementen die 'lid' zijn van het geheel. Daardoor zijn zowel eigenschappen van meervoud als enkelvoud van toepassing: een collectivum is grammaticaal enkelvoudig, maar semantisch meervoudig.

Niet alle collectiva zijn hetzelfde. In de literatuur over collectiva is veel aandacht voor verschillende types. Joosten en Vermeire (2006), Joosten, De Sutter, Drieghe, Grondelaers, Hartsuiker & Speelman (2007), Pearson (2011), Henderson (2017), en Zwarts (2020) stellen verschillende categorisaties van collectiva voor. Deze categorisaties worden voornamelijk gemaakt op basis van zogenaamde contiguiteitseigenschappen: eigenschappen die te maken hebben met de samenhang tussen de elementen in een collectief.

Lidmaatschap van collectiva kan op verschillende manieren beschreven worden: zo kan iemand in een vereniging zitten, in een menigte staan, bij een gezin horen, lid zijn van een comité, onderdeel uitmaken van een familie. De manier waarop lidmaatschap beschreven kan worden kan informatie geven over de typologie van collectiva. De vraag die centraal staat in dit werkstuk is: hoe wordt lidmaatschap van collectiva uitgedrukt? Daarnaast wordt als deelvraag specifiek gekeken naar de categorisatie in 'clubs' en 'crowds' van Zwarts (2020): is er een verschil in lidmaatschapstermen die gebruikt worden voor clubs en crowds? Om die vragen te beantwoorden heb ik door middel van een questionnaire voor 21 collectieve nomina met menselijke elementen de lidmaatschapstermen verzameld bij 39 deelnemers. Dat leverde 120 verschillende lidmaatschapstermen op. Hieruit bleek inderdaad dat lidmaatschap voor clubs en crowds met verschillende termen wordt uitgedrukt.

De structuur van dit werkstuk is als volgt. In het theoretisch kader zal ik ten eerste meer informatie geven over collectiva in het algemeen. Vervolgens worden verschillende types collectiva besproken die in de literatuur genoemd zijn en ten slotte bespreek ik wat we al weten over de manieren om lidmaatschap van collectiva aan te geven. Hierop volgt de methodesectie waarin die lidmaatschapstermen systematisch worden verzameld. Vervolgens zal ik de resultaten van het onderzoek uitleggen. Ten slotte volgt de discussie en conclusie.

2 Theoretisch kader

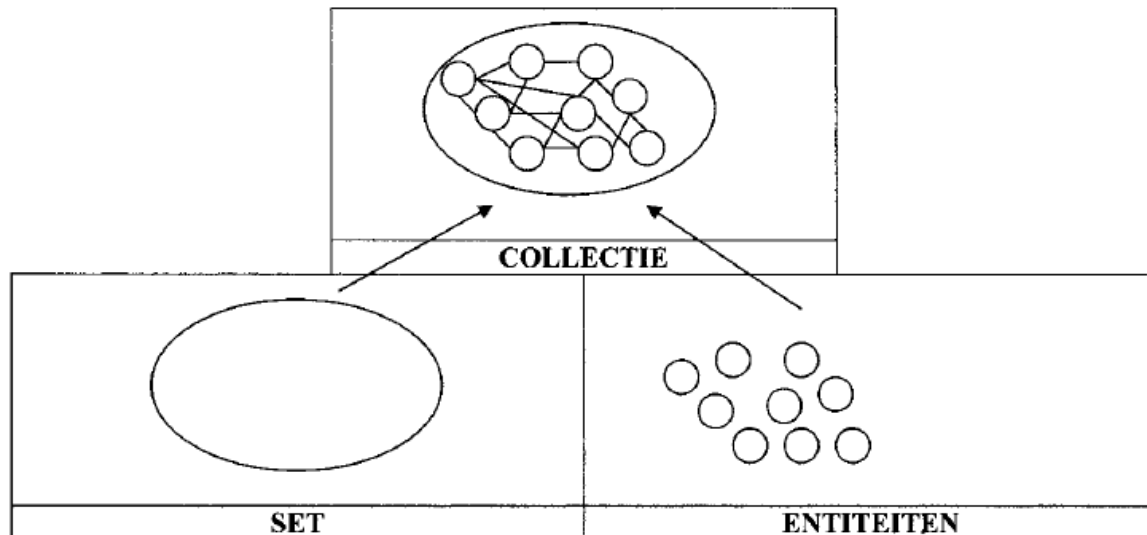
In deze sectie leg ik eerst uit wat collectiva zijn, vervolgens welke categorisaties van collectiva er al in de literatuur gemaakt zijn, en ten slotte hoe lidmaatschap van collectiva kan worden aangegeven.

2.1 Collectiva

Een collectivum is een enkelvoudige benaming voor een verzameling mensen of dingen, bijvoorbeeld *vereniging*, *menigte* of *servies*. Collectiva kunnen gezien worden op zowel het niveau van de verzameling of de individuele leden. Daarnaast zijn er verbanden tussen de leden van de verzameling, zogenaamde contiguiteitsverbanden. Dit wordt door Joosten en Vermeire (2006) weergegeven door de streepjes tussen de entiteiten in figuur 1.

Figuur 1

Conceptualisatie van een collectivum (Joosten & Vermeire, 2006, p. 25)

2.2 Categorisaties

Collectieve nomina gedragen zich niet allemaal op dezelfde manier. Er zijn verschillende categorisaties van collectieve nomina gemaakt in de literatuur, op basis van verschillende criteria. Ik bespreek in deze sectie een aantal onderscheidingen in de literatuur die voor dit werkstuk het meest relevant zijn.

2.2.1 Relationaliteit (Joosten & Vermeire, 2006)

Joosten en Vermeire (2006) hebben door middel van corpusonderzoek een categorisatie van collectiva gemaakt, gebaseerd op wat zij *relationaliteit* noemen. De relationaliteit van een collectivum is de mate waarin dat collectivum afhankelijk is van de context om de entiteiten te specificeren. Joosten & Vermeire gebruiken de noodzaak van een zogenaamde entiteitsidentificerende constructie om te bepalen hoe relationeel een collectivum is. Relationele collectiva (zoals *zwerm*) zullen vaker voorkomen met deze constructies dan zonder, omdat informatie over de entiteiten nodig is om de betekenis te achterhalen (zoals in *een zwerm bijen*). Een weinig relationeel collectivum (zoals *gezin*) kan makkelijker gebruikt worden zonder specificatie van de entiteiten, omdat al duidelijk is dat een gezin bestaat uit een klein aantal leden.

Joosten en Vermeire onderscheiden vier relationaliteitstypes, gebaseerd op de constructies die mogelijk zijn voor elk collectivum. Er zijn drie mogelijke constructies: constructietype 1 (C1) is een samenstelling (*leerlingencomité*), constructietype 2 is een juxtapositie (*een groep toeristen*), en constructietype 3 is een prepositionele constructie (*een raad van bewoners*). Aan de hand van de mogelijke constructietypes die kunnen voorkomen bij een type collectivum worden vier verschillende relationaliteitstypes onderscheiden. Een overzicht van deze types staat in tabel 1.

Tabel 1*Relationaliteitstypes*

	Samenstelling (C1)	Juxtapositie (C2)	Prepositionele constructie (C3)
Type 1	Een studentencomité	*Een comité studenten	Een comité van studenten
Type 2	Een studentengroep	Een groep studenten	Een groep van studenten
Type 3	Een studentenmassa	Een massa studenten	*Een massa van studenten
Type 4	*Een studentendrietal	Een drietal studenten	*Een drietal van studenten

Bij het eerste relationaliteitstype komt juxtapositie weinig voor. Het omvat woorden als *comité*, *vereniging*, *gezin* en *publiek*. Dit type beschouwen Joosten en Vermeire als het minst relationeel. Bij het tweede relationaliteitstype kunnen alle constructietypes voorkomen. Het is het enige type waarbij zowel juxtapositie als een prepositionele constructie gebruikt kan worden. Voorbeelden van dit type zijn *groep*, *menigte*, *team*, en *delegatie*. Voor het derde relationaliteitstype wordt vooral gebruik gemaakt van juxtapositie, maar ook samenstellingen komen voor. Dit type omvat veel collectiva die niet gebruikt worden voor mensen (*boeket*, *collectie*, *tros*). Collectiva van dit type die wel gebruikt worden voor mensen zijn bijvoorbeeld *koppel* en *massa*. Ten slotte wordt bij het vierde relationaliteitstype vrijwel alleen gebruik gemaakt van juxtapositie. Dit type omvat collectiva als *bende* (in de niet-criminele zin), *drietal* en *horde*.

De mate van relationaliteit van de verschillende types werd bevestigd met een corpusonderzoek. Joosten en Vermeire deelden verschillende collectiva op in de vier relationaliteitstypes. Vervolgens werd in een corpusonderzoek onderzocht in hoeveel zinnen er een entiteitsidentificerende constructie gebruikt wordt bij deze collectiva. Hierin is een continuüm te zien van relationaliteit. Voor type 1 werd in 4.3% van de zinnen in de corpus een EIC gebruikt, het is daarmee het minst relationeel. Voor type 2, 3, en 4 was dit respectievelijk 10.8% , 25.8%, en 71.0%.

Om het patroon in tabel 1 te verklaren maken Joosten & Vermeire onder andere gebruik van de notie contiguiteit. Zij onderscheiden vier verschillende vormen van contiguiteit (samenhang) binnen een collectief: spaciaal-temporele, sociale, coöperatieve, en functionele contiguiteit. Spaciaal-temporele contiguiteit houdt in dat de leden van een verzameling op hetzelfde moment op dezelfde plaats zijn. De elementen van een zwerm moeten bijvoorbeeld binnen een bepaalde afstand van elkaar zijn, op hetzelfde moment. Sociale contiguiteit houdt in dat er een sociale verwantschap is, zoals bij een familie. Bij coöperatieve contiguiteit is er sprake van een gemeenschappelijk doel, zoals bij een vereniging of comité. Ten slotte houdt functionele contiguiteit in dat de entiteiten in een collectivum een eigen functie hebben, zoals bij de onderdelen van een servies. Joosten en Vermeire noemen spaciaal-temporele contiguiteit een vorm van zwakke contiguiteit, de andere drie types vormen van sterke contiguiteit, omdat die blijven bestaan als de elementen van het collectief zich verplaatsen. Zij beargumenteren dat Type 1-collectieven en Type 2-collectieven gekenmerkt zijn door sterkere contiguiteit dan Type 3- en Type 4-collectieven. Meer relationele collectiva zijn dus gekenmerkt door sterkere contiguiteit dan minder relationele collectiva.

2.2.2 Member accessibility (Joosten et al., 2007)

Joosten, De Sutter, Drieghe, Grondelaers, Hartsuiker & Spielman (2007) bestuderen in hoeverre collectiva worden gezien als een eenheid (lagere 'member accessibility') of als een verzameling individuele leden (hogere 'member accessibility'). Dit hebben zij onderzocht met behulp van adjectieven die betrekking kunnen hebben op het collectief of het individu, zoals *eeuwenoud* (kan geen individu zijn) of *blond* (gaat over een individu). Ze stellen dat er een gradatie is tussen deze twee niveaus en onderscheiden daarbij drie types. Type 1 wordt meestal geïnterpreteerd op het niveau van het collectief, type 3 op het niveau van het individu en type 2 zit daar tussenin. Het eerste type bestaat uit woorden als *vereniging* en *club*, die eerder op collectieniveau geïnterpreteerd worden (*eeuwenoude club* versus **blonde club*). Het tweede type bestaat uit woorden als *bende* en *familie*, en wordt op zowel collectie- als individueel niveau geïnterpreteerd (*eeuwenoude familie*, *blonde familie*). Type drie bestaat uit woorden als *echtpaar* en *tweeling* en wordt op individueel niveau geïnterpreteerd (**eeuwenoud echtpaar*, *blond echtpaar*). De member accessibility van type 1 is dus kleiner dan die van type 3, met 2 ertussenin.

De auteurs hebben hun typologie versterkt door middel van corpusonderzoek. In dit onderzoek hebben ze gekeken naar het gebruik van meervoudige en enkelvoudige congruentie, in combinatie met achttien collectiva die onder de drie types vallen. Wanneer een collectivum meer als geheel wordt beschouwd, zou er vaker sprake moeten zijn van enkelvoudige congruentie. Dit kwam ook naar voren uit het corpusonderzoek. Voor type 1 (zoals *koor*) werd vaker gebruik gemaakt van enkelvoudige congruentie, zoals geïllustreerd in 1a. Type 3 (zoals *echtpaar*) komt vaker voor in combinatie met meervoudige congruentie (1b). Type 2 zit tussen type 1 en 2 in.

- (1) a. Het koor zal bekende nummers ten gehore brengen
b. Het echtpaar is verhuisd naar hun nieuwe huis

2.2.3 Collection nouns en committee nouns (Pearson, 2011)

Pearson (2011) maakt onderscheid tussen collection nouns en committee nouns, gedeeltelijk op basis van dezelfde criteria als Joosten et al. (2007). Voorbeelden van collection nouns zijn *bunch*, *pile* en *deck (of cards)* en voorbeelden van committee nouns zijn *committee*, *family* en *couple*. Ik noem hier twee verschillen. De partitief *half of* kan bij committee nouns alleen kwantificeren over de elementen (2a), maar bij collection nouns ook over het geheel (2b). In een constructie met het bijwoord *always* kan dit bijwoord kwantificeren over de elementen van een committee noun (3a), maar niet van een collection noun (3b).

- (2) a. Half of the committee had been painted yellow (alleen de helft van de elementen)
b. Half of the bunch of flowers had been painted yellow (ook de helft van het geheel)
- (3) a. The Pearson family always has big feet (alle elementen)
b. *That bunch of flowers is always tall (alleen het geheel)

Er is hierbij een belangrijk verband met de 'animacy' (bezieldeheid) van het collectivum. Committee nouns bevatten altijd en alleen menselijke elementen, en collection nouns bevatten altijd en alleen niet-menselijke elementen. De menselijke collectiva waar ik in mijn eigen onderzoek alleen naar zal kijken, zijn dus committee nouns volgens. De variatie binnen de committee nouns wordt in de categorisatie van Pearson verder niet uitgewerkt. De rol van animaatheid wordt trouwens ook besproken in Joosten en Vermeire (2006), in relatie tot hun notie relationaliteit. Zij merken op dat animate collectiva minder relationeel zijn.

2.2.4 Groups en swarms (Henderson, 2017)

Henderson (2017) maakt onderscheid tussen 'swarms' en 'groups'. Voorbeelden van swarms zijn *grove, bouquet, horde* en *swarm*. Voorbeelden van groups zijn *committee, team, family* en *group*. Swarms worden gekenmerkt door spatiaal-temporele contiguiteit, zoals ook beschreven door Joosten en Vermeire. Groups maken gebruik van non-spatiaal-temporele contiguiteit.

De elementen in een swarm moeten voldoen aan drie eigenschappen. Ten eerste hebben ze een grote cardinaliteit (afhankelijk van de context). Een zwerm bijen kan niet uit slechts twee bijen bestaan. Ten tweede moeten de leden een bepaalde ruimte innemen: een zwerm is geen zwerm als de bijen op kilometers afstand vliegen. Ten slotte is het mogelijk om een ruimtelijk predikaat toe te passen op de leden van een swarm. Dit houdt in dat een zwerm bijvoorbeeld breed kan zijn, maar een comité niet.

Henderson bespreekt geen eigenschappen van group nouns: collectiva die geen swarm nouns zijn, zijn per definitie group nouns.

2.2.5 Crowds en clubs (Zwarts, 2020)

Zwarts (2020) maakt onderscheid tussen 'crowd'-nomina en 'club'-nomina. Crowds worden gekenmerkt door spatiaal-temporele contiguiteit, zoals ook beschreven door Joosten en Vermeire en komen overeen met de swarms van Henderson. De elementen in een crowd moeten zich dus op dezelfde plaats en tijd bevinden. Voorbeelden hiervan zijn *menigte, rij*, en *massa*. De samenstelling van clubs daarentegen wordt bepaald door sociale erkenning, een 'institutioneel feit'. Dit zijn collectiva als *comité, vereniging*, en *koor*.

Bij clubs kan het geheel daarom ook onafhankelijk bestaan van de leden. Een vereniging bijvoorbeeld blijft bestaan wanneer leden bij de vereniging vertrekken en er nieuwe leden bijkomen, zelfs als de oude leden volledig zijn vervangen met nieuwe leden. In het geval dat er tijdelijk nog maar één lid zou zijn, zou de vereniging nog steeds kunnen bestaan. Crowds daarentegen zijn afhankelijk van de elementen. Als iedereen behalve één persoon wegloopt uit een menigte, dan houdt de menigte op met bestaan.

De categorisatie van crowds komt overeen met de spatiaal-temporele contiguiteit die beschreven wordt door Joosten et al (2007). Clubs worden bepaald door sociale of coöperatieve contiguiteit, maar Zwarts schaaft die twee soorten contiguiteit onder één categorie. Hij stelt dat coöperatieve contiguiteit niet werkt als conditie voor lidmaatschap van een collectivum. Het is mogelijk dat iemand samenwerkt met een collectief maar geen lid is, of juist dat iemand niet samenwerkt maar toch wel lid is. Een soldaat kan bijvoorbeeld samenwerken met de vijand, maar nog steeds onderdeel uitmaken van zijn eigen leger. In tegenstelling tot Joosten et al., die spatiaal-temporele contiguiteit een vorm van zwakke contiguiteit noemen, stelt Zwarts juist dat crowds wel contiguiteit tonen maar clubs niet.

2.3 Lidmaatschapstermen

De vorige secties hebben laten zien dat er verschillende soorten collectiva zijn. Deze typen verschillen in de samenhang van de elementen onderling en in de relatie tussen het geheel en de elementen. Een van de aspecten van die variatie is de manier waarop wordt uitgedrukt dat een element bij een collectivum hoort, zoals geïllustreerd in (4). Zwarts (2020) suggereert dat sommige van die manieren sterker geassocieerd lijken te zijn met crowd-nomina en andere meer met club-nomina. Voor crowd-nomina zullen bijvoorbeeld eerder ruimtelijke termen gebruikt worden, zoals *staan in* (4a). Van club-nomina kun je zeggen dat iemand er *lid van is* (4b) en Zwarts ziet lidmaatschap dan ook als kenmerkend voor clubs. Het werkwoord *zitten* kan voor allebei worden

gebruikt, maar heeft een letterlijke betekenis voor crowd-nomina (4c) en een figuurlijke betekenis voor club-nomina (4d).

- (4)
- a. De man staat in de rij.
 - b. De student is lid van een comité.
 - c. Mijn buurvrouw zit in het publiek.
 - d. Ik zit bij een studentenvereniging.

Zwarts (2020) geeft alleen een paar losse, suggestieve voorbeelden van het verband tussen collectief type en deze lidmaatschapstermen, zoals we ze kunnen noemen. Het blijft onduidelijk hoeveel meer manieren er zijn waarop lidmaatschap van een collectivum uitgedrukt kan worden en er is nog geen systematisch onderzoek gedaan naar welke uitdrukkingen worden gebruikt bij verschillende soorten collectiva. Een systematisch onderzoek zou meer inzicht kunnen geven in het onderscheid tussen verschillende types collectiva, en in hoe de relatie tussen het geheel en de elementen wordt gerepresenteerd in lidmaatschapsterminologie.

De hoofdvraag van dit eindwerkstuk is daarom hoe zich de variatie aan collectiva zich weerspiegelt in de verschillende manieren om te zeggen dat een element bij een verzameling hoort. Daarnaast zal specifiek gekeken worden of er verschil is in hoe lidmaatschap uitgedrukt wordt voor clubs en crowds.

3 Methode

Er zijn een aantal mogelijke manieren om te onderzoeken hoe lidmaatschap wordt aangegeven. De methodes die zijn overwogen voor dit onderzoek zijn een corpusonderzoek en vragenlijsten.

Een eerste mogelijkheid is corpusonderzoek. Ik heb de mogelijkheid om corpusonderzoek te doen onderzocht (in het Corpus Hedendaags Nederlands), maar dat bleek geen goede optie te zijn. Het aantal resultaten uit specifieke zoekopdrachten is vrij beperkt, waardoor er geen conclusies uit getrokken kunnen worden. Algemenerere zoekopdrachten zorgen juist voor te veel resultaten, waarvan het grootste deel niet relevant is. “Zitten bij een vereniging” geeft bijvoorbeeld slechts één resultaat (hierbij is *zitten* een lemma en worden vervoegingen dus ook geteld). De zoekopdracht “vereniging” geeft daarentegen 52950 resultaten, en dat zou een te grote hoeveelheid zijn om te doorzoeken. Daarnaast is het ook onwaarschijnlijk dat hier genoeg nuttige resultaten tussen zouden zitten voor dit onderzoek, aangezien zelfs een brede zoekopdracht als “zitten bij een vereniging” slechts één resultaat geeft.

Een tweede mogelijkheid is een vragenlijst. Voor een vragenlijst werden twee opties overwogen: een grammaticaliteitsbeoordelingstaak en een invultest. Bij een grammaticaliteitsbeoordelingstaak zouden de participanten zinnen gepresenteerd krijgen, en gevraagd worden om te beoordelen op grammaticaliteit. Op deze manier kan getest worden of bepaalde combinaties van lidmaatschapstermen en collectiva als grammaticaal gezien worden. Een combinatie als “Jan is lid van een rij” zou bijvoorbeeld anders beoordeeld kunnen worden dan een zin als “Jan is lid van een vereniging”.

De andere optie was een invultest. Hierbij kunnen participanten zelf een lidmaatschapsterm invullen bij een collectief, die zij het beste vinden passen. Ze krijgen dan een leeg tekstvak om in te vullen in het midden van een zin, bijvoorbeeld “Jan (...) een vereniging”. Voor dit onderzoek is gekozen voor deze methode, in plaats van een grammaticaliteitsbeoordelingstaak. In een grammaticaliteitsbeoordelingstaak zouden minder combinaties getest kunnen worden van collectiva en lidmaatschapstermen. Voor elke combinatie zou een aparte zin getest moeten worden, wat zou

leiden tot een groot aantal zinnen. Ook zijn de participanten beperkt tot slechts een aantal termen, en is er minder inzicht in de termen die de participanten bij voorkeur zouden gebruiken. Met een invulstest kan hierdoor een grotere variatie aan lidmaatschapstermen verzameld en vergeleken worden.

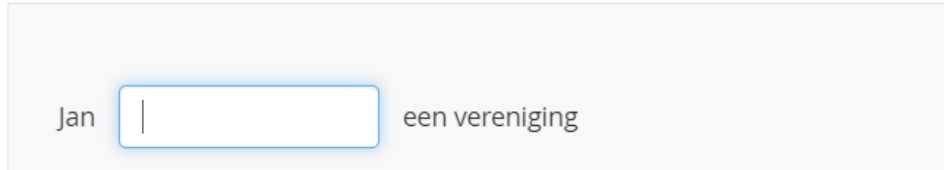
3.1 Onderzoeksopzet

De vragenlijst is gemaakt met LimeSurvey. De participanten zijn gevraagd om toestemming te geven voor het verwerken van hun gegevens in het kader van dit onderzoek. De volledige vragenlijst is te vinden in de appendix.

De participanten kregen de volgende instructie: *“Er zijn verschillende manieren om te zeggen dat een persoon een element is van een groep, of dat een groep een persoon bevat. Het doel van dit onderzoek is om manieren in kaart te brengen om dit te zeggen. Je krijgt zometeen zinnen te zien met een leeg vakje, waarin je iets kunt invullen. Het is de bedoeling dat je de zin compleet maakt, zodat de zin aangeeft dat iemand een element is van een bepaalde groep. Meestal zullen er meerdere mogelijke antwoorden zijn. Vul dan in wat je zelf het beste vindt klinken.”*. Er is in de woordkeuze op gelet om niet alvast een suggestie te geven van een lidmaatschapsterm, zodat de participanten niet deze lidmaatschapsterm in hun antwoorden over zouden nemen. Vervolgens kregen de participanten zinnen gepresenteerd die bestaan uit een naam, een leeg veld waar ze iets moeten invullen, en een collectivum (figuur 2). De zinnen werden voor elke participant in willekeurige volgorde getoond.

Figuur 2

Voorbeeldzin vragenlijst

Jan | een vereniging

Na afloop van het testgedeelte werd de participanten gevraagd naar hun leeftijd, geslacht en waar ze zijn opgegroeid. Volgens Schilling (2013) kan het vooraf vragen van deze informatie de antwoorden van de participanten beïnvloeden, doordat ze zich bewust worden van deze kenmerken.

3.2 Selectie van collectiva

Er is een keuze gemaakt van 21 collectieve nomina die betrekking hebben op mensen. Deze worden allemaal behandeld in Joosten en Vermeire (2006), die een grote hoeveelheid collectiva hebben gecategoriseerd. In de uiteindelijke selectie is er rekening mee gehouden dat de verschillende categorisaties gemaakt in de literatuur gerepresenteerd worden. Een uitzondering hiervan is de categorisatie van Pearson (2011), aangezien alle collectiva in dit onderzoek onder één en dezelfde van Pearson's categorieën vallen (de bezielde committee nouns). Om deze variatie te garanderen zijn alle gebruikte collectiva opgedeeld in de verschillende categorisaties. Een overzicht hiervan is te zien in tabel 2.

De categorisaties in tabel 2 zijn in de eerste plaats, waar mogelijk, direct overgenomen uit de literatuur. Wanneer niet in de literatuur werd aangegeven onder welke categorie een collectivum viel, is deze ingedeeld in een categorie volgens de eigenschappen die werden beschreven in de

theorie. In het geval van Henderson (2017) werd bijvoorbeeld bekeken of er sprake is van spaciaal-temporele contiguiteit. In sommige gevallen is als categorie “anders” ingevuld. De reden hiervoor is dat deze collectiva als uitzonderingsgevallen beschouwd worden. In het geval van Joosten en Vermeire (2006) worden *echtpaar* en *tweeling* buiten beschouwing gelaten omdat deze een apart distributiepatroon vertonen van mogelijke entiteitsidentificerende constructies, dat niet binnen hun gedefinieerde categorieën valt. Swarts (2020) heeft collectiva met een vast aantal leden buiten beschouwing gelaten, zoals *echtpaar*, *drietal*, en *elftal*. Tenslotte zijn voor sommige collectiva meerdere categorieën aangegeven. Dit is omdat deze collectiva meerdere betekenissen hebben, en afhankelijk van de context in meerdere categorieën vallen. Een voorbeeld hiervan is *bende*: dit kan de betekenis hebben van een criminele bende, of van een groep in fysieke nabijheid (*een bende peuters*). In dit onderzoek kan trouwens geen onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende betekenissen, omdat in de vragenlijst de collectiva worden gepresenteerd zonder context.

Tabel 2

Overzicht collectiva en de categorieën waartoe deze behoren

Collectiva	Joosten & Vermeire (2006)	Joosten et al (2007)	Henderson (2017)	Zwarts (2020)
Comité	R1	Type 1	Group	Club
Koor	R1	Type 1	Group	Club
Vereniging	R1	Type 1	Group	Club
Familie	R1	Type 2	Group	Club
Gezin	R1	Type 3	Group	Club
Leger	R2	Type 1	Group	Club
Delegatie	R2	Type 2	Group	Club
Team	R2	Type 2	Group	Club
Generatie	R2	Type 3	Group	Club
Groep	R2	Type 1/3	Group	Club/crowd
Bende	R2/R4	Type 2	Group/swarm	Club/crowd
Publiek	R1	Type 3	Swarm	Crowd
Menigte	R2	Type 3	Swarm	Crowd
Massa	R3	Type 3	Swarm	Crowd
Horde	R4	Type 3	Swarm	Crowd
Rij	R4	Type 3	Swarm	Crowd
Echtpaar	Anders	Type 3	Group	Anders
Tweeling	Anders	Type 3	Group	Anders
Elfal	R1	Type 1	Group	Anders
Koppel	R3	Type 3	Group	Anders
Paar	R3	Type 3	Group	Anders
Drietal	R4	Type 3	Group	Anders

4 Resultaten

Er hebben 39 participanten aan het onderzoek meegedaan. Hieronder waren 23 vrouwen, 12 mannen en 3 non-binaire mensen. De gemiddelde leeftijd was 36, de jongste participant was 22 en de oudste 54. Alle provincies behalve Gelderland en Zeeland waren vertegenwoordigd. De antwoorden van de participanten zijn te vinden in de appendix van dit werkstuk.

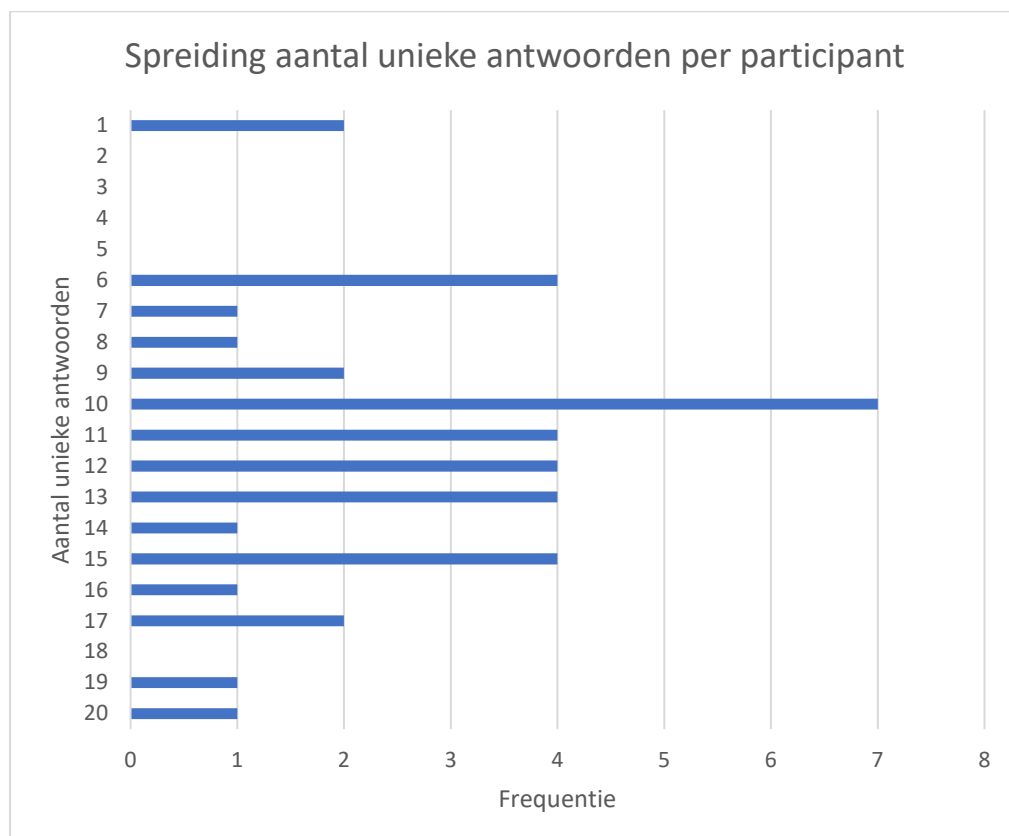
4.1 Variatie aan lidmaatschapstermen

Opvallend is vooral dat er een groot aantal verschillende lidmaatschapstermen werd gebruikt. De participanten hebben in totaal 145 verschillende antwoorden gegeven. Een deel van deze termen is in de analyse samengevoegd, omdat ze bijna identiek waren. Dit was het geval voor bijvoorbeeld spelfouten (*behoord tot* in plaats van *behoort tot*). Daarnaast waren bij tweetallen vaak namen ingevuld, deze werden vervangen met *[naam]*. Als een participant bijvoorbeeld *“en Nienke zijn”* invulde in de zin *“Jan (en Nienke zijn) een echtpaar”*, werd dit in de analyse ingevuld als *“en [naam] zijn”*. Er zijn alleen termen samengevoegd waarvan het duidelijk is dat de participant niet iets anders had kunnen bedoelen. Wanneer een participant bijvoorbeeld alleen *“zit”* invulde (*“Jan zit een vereniging”*), is er niets veranderd aan dit antwoord, omdat het niet duidelijk is welk voorzetsel de participant zou gebruiken. Er zijn namelijk verschillende mogelijkheden, zoals *“zit in”* en *“zit bij”*. Na het samenvoegen van de antwoorden waren er in totaal 120 unieke lidmaatschapstermen. De lijst van deze termen is te vinden in de appendix. De hoeveelheid lidmaatschapstermen laat zien dat er opvallend veel variatie mogelijk is in het gebruik van lidmaatschapstermen en dat dit een potentiële weerspiegeling is van de onderliggende variatie van collectieve nomina. Vanwege de voorzichtigheid in het samenvoegen van de antwoorden zijn er veel termen die slechts één keer gebruikt worden. Desondanks komen er duidelijke patronen naar voren in de meest gebruikte lidmaatschapstermen.

De mate van variatie aan lidmaatschapstermen verschilde wel per participant. Twee participanten gaven bijvoorbeeld voor elk collectivum hetzelfde antwoord, terwijl er ook een participant was die overall een uniek antwoord had ingevuld. Maar over het algemeen gebruikten participanten een variatie aan lidmaatschapstermen, met gemiddeld 11 unieke lidmaatschapstermen. De spreiding van de hoeveelheid unieke antwoorden is te zien in figuur 3.

Figuur 3

Spreiding aantal unieke antwoorden per participant

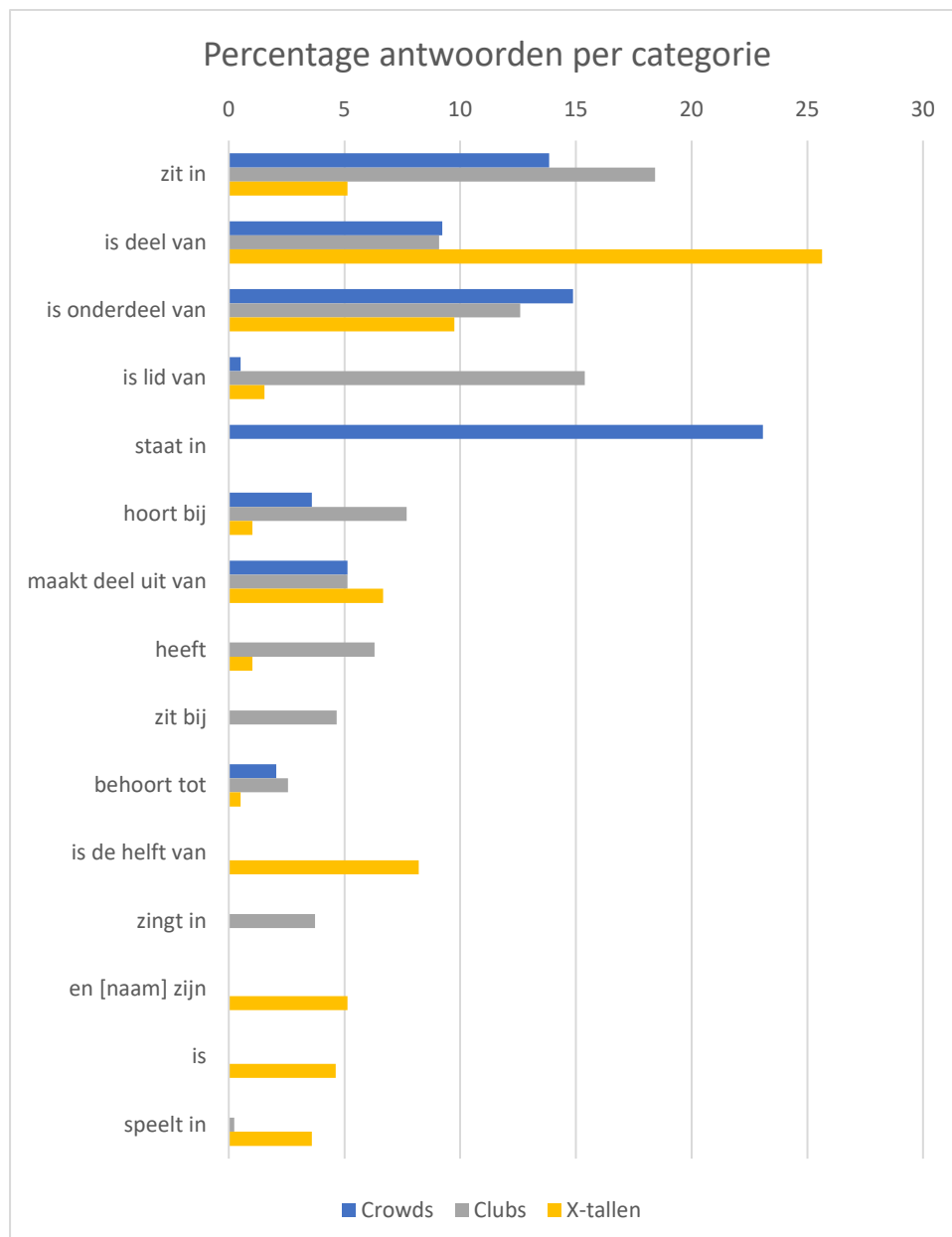
4.2 Categorieën

De categorisaties die in dit deel vergeleken worden zijn *clubs* en *crowds*, zoals gedefinieerd door Zwarts (2020), en collectiva met een specifiek aantal. Zwarts liet collectiva met een specifiek aantal entiteiten buiten beschouwing, zoals *echtpaar* en *elftal*, en die zijn hier gegroepeerd als aparte categorie.

Om te kunnen vergelijken welke lidmaatschapstermen er worden gebruikt voor deze drie categorieën, is gekeken naar de 15 meest voorkomende lidmaatschapstermen. De percentages van lidmaatschapstermen per categorie zijn gecombineerd in figuur 4. De antwoorden staan op volgorde van de meest voorkomende antwoorden in absoluut aantal in alle categorieën. Dus *zit in* is over het algemeen het meest gebruikt als lidmaatschapsterm. Op de x-as staat het percentage van de antwoorden binnen een bepaalde categorie.

Figuur 4

Percentage lidmaatschapstermen per categorie

We zien dus bijvoorbeeld dat *zit in* 14% uitmaakt van de voor crowds gebruikte lidmaatschapstermen (bv. *Jan zit in een publiek*) en 18% van de voor clubs gebruikte lidmaatschapstermen (bv. *Jan zit in een comité*). Voor de x-tallen maakt *zit in* 5% uit van de antwoorden, maar werd hier alleen maar gebruikt voor *elftal*. Bij tweetallen lijkt het niet mogelijk om *zit in* te gebruiken (**Jan zit in een tweeling*).

Er zijn een aantal termen die exclusief of met een grote meerderheid voor een categorie gebruikt worden. *staat in* wordt bijvoorbeeld exclusief gebruikt voor crowds, in 23% van de antwoorden. Daar tegenover staat dat *zit bij* exclusief gebruikt wordt voor clubs. *Is lid van* wordt bijna alleen maar gebruikt voor clubs, en is naast *staat in* een term die duidelijk clubs en crowds onderscheidt. Deze term wordt slechts één keer gebruikt voor crowds, namelijk voor *horde*. Voor de x-tallen wordt ook hier deze term alleen gebruikt voor *elftal*, en niet voor de tweetallen. De termen *staat in* en *is lid van* lijken te laten zien dat er inderdaad een onderscheid is tussen clubs en crowds in het gebruik van lidmaatschapstermen.

Dat voor *elftal* andere termen gebruikt worden dan voor de tweetallen is in de rest van de data ook zichtbaar. De meeste afwijkende antwoorden die exclusief gebruikt worden voor de x-tallen, worden alleen gebruikt voor tweetallen en niet voor *elftal*. Dit zijn termen als *is de helft van* en *en [naam] zijn*. De enige term waarop dit niet van toepassing is, is *speelt in*, en deze term wordt juist gebruikt voor *elftal*, en niet voor de tweetallen. De mogelijke lidmaatschapstermen voor *elftal* lijken meer overeen te komen met clubs dan met de rest van de x-tallen. Dit zou erop kunnen wijzen dat het niet belangrijk is of een collectivum een vast aantal leden heeft, met uitzondering van de tweetallen, waarvoor de gebruikte lidmaatschapstermen wel erg afwijken.

Opvallend aan de meest gebruikte term *zit in* is dat deze voor zowel clubs als crowds veel gebruikt wordt. Waarschijnlijk heeft *zitten* wel een andere betekenis voor crowds dan voor clubs: voor crowds is het denkbaar dat *zitten* letterlijk gebruikt wordt (bv. in *Jan zit in een publiek*), terwijl het voor clubs waarschijnlijk figuurlijk gebruikt wordt om alleen lidmaatschap aan te duiden (bv. *Jan zit in een comité*). Omdat er verder geen context is kan hier geen onderscheid tussen gemaakt worden. Dit wordt ondersteund door het feit dat *staat in* niet voor clubs gebruikt wordt, aangezien *staat in* geen figuurlijke betekenis heeft. Dat *zit bij* niet gebruikt wordt voor crowds laat zien dat *zit in* waarschijnlijk ook niet figuurlijk gebruikt wordt voor crowds.

Tenslotte zijn er nog een paar termen die alleen gebruikt worden voor specifieke (groepen) collectiva, los van clubs, crowds, en x-tallen. *Heeft* wordt bijvoorbeeld vooral gebruikt voor *familie* en *gezin*. Ook zijn er termen die verwijzen naar specifieke activiteiten, zoals *zingt in* voor *koor*, en *speelt in* voor *elftal* en *team*. Dit zou kunnen betekenen dat er een voorkeur is voor specifiekere termen wanneer dit mogelijk is. In het geval van *koor* is *zingt in* bijvoorbeeld de meest gebruikte term, en 51% van de gebruikte termen voor *koor* zijn gerelateerd aan zang (zoals *is een zanger(es) in*). Het zou ook een consequentie van de methode kunnen zijn, aangezien participanten mogelijk vermijden om vaak hetzelfde antwoord in te vullen. Hierdoor zouden ze sneller specifieke antwoorden kunnen geven in plaats van algemene antwoorden.

5 Discussie

Een limitatie van dit onderzoek was het gebrek aan context in de invulzinnen. Hierdoor is ten eerste soms niet zeker wat bedoeld wordt met een antwoord. *Zit in* kan bijvoorbeeld zowel letterlijk als figuurlijk gebruikt worden. Daarnaast klinken de zinnen soms vreemd zonder context, en dit zou invloed kunnen hebben op de antwoorden van de participanten. Dit geldt bijvoorbeeld voor *horde*. De zin *Jan (...) een horde* lijkt onnatuurlijk en zou niet zo snel gebruikt worden zonder context. Dit lijkt ook gereflecteerd te worden in de antwoorden. Drie participanten hebben bijvoorbeeld *neemt* geantwoord, en interpreteerden waarschijnlijk *horde* als een horde waar iemand overheen springt. Eén van de participanten heeft een opmerking meegegeven hierover: “In een aantal gevallen is het resultaat gekunsteld en zou ik de zin herformuleren.”. Het zou voor een vervolgonderzoek interessant kunnen zijn om een experiment te ontwerpen waarbij context meegenomen wordt. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door middel van afbeeldingen en video’s, of met behulp van een verhaaltje waaruit de context duidelijk wordt.

Een onderzoeksmethode die voor dit onderzoek overwogen was maar niet is gebruikt, is een grammaticaliteitsbeoordelingstaak. De resultaten uit dit onderzoek zouden gebruikt kunnen worden als zinnen die in een grammaticaliteitsbeoordelingstaak gepresenteerd worden, eventueel met context. Een voordeel hiervan is dat er ook duidelijk wordt welke lidmaatschapstermen niet mogelijk zijn. Uit dit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat *staat in* alleen geantwoord wordt voor crowds, maar dat betekent niet dat het helemaal onmogelijk is om deze term voor clubs te gebruiken.

Eén van de participanten heeft gevraagd wat de relevantie is van de vragen over geslacht en plaats waar de participant is opgegroeid. Deze informatie is niet meegenomen in de analyse, maar is vooral gevraagd om te controleren of er representatie is van verschillende genders, locaties, en leeftijden. Het zou nuttig kunnen zijn om een korte toelichting te geven bij de vragen die gaan over persoonlijke informatie, en uit te leggen waarom om deze informatie gevraagd wordt. Het is misschien ook niet nodig om deze informatie te vragen, omdat dit waarschijnlijk geen invloed heeft op de resultaten.

Het analyseren van de resultaten was lastig, omdat er een grote hoeveelheid aan gegeven antwoorden was. Hierdoor was het soms moeilijk om te beslissen welke antwoorden samengevoegd moesten worden en welke niet. Sommige antwoorden hadden misschien beter wel samengevoegd kunnen worden (zoals *vormt met haar man*, waar *haar man* vervangen had kunnen worden met *[naam]*), en er zijn ook gevallen die ik simpelweg over het hoofd heb gezien (zoals *is deel van een*, waarbij *een* dubbel is). Desondanks zijn er wel duidelijke resultaten zichtbaar, dus waarschijnlijk was er geen groot verschil geweest als deze antwoorden wel samengevoegd waren.

6 Conclusie

In dit werkstuk is onderzocht of een verband is tussen enerzijds collectiva en anderzijds lidmaatschapstermen die gebruikt worden bij collectiva, en specifiek of er een verschil hierin is tussen clubs en crowds. Door middel van een invultest is informatie verzameld over lidmaatschapstermen die gebruikt kunnen worden in combinatie met 21 collectiva.

Uit de resultaten blijkt dat voor de collectiva verschillende lidmaatschapstermen gebruikt worden. Het onderscheid tussen clubs en crowds (Zwarts, 2020) is te zien in de lidmaatschapstermen die gebruikt worden voor deze categorisaties. Zoals voorspeld door Zwarts, kan *lid zijn van* niet gebruikt worden voor crowds. *Staat in* wordt daarentegen exclusief gebruikt voor crowds, en niet voor clubs.

X-tallen werden door Zwarts buiten beschouwing gelaten en werden in dit onderzoek geanalyseerd als aparte categorie. Voor de x-tallen worden lidmaatschapstermen gebruikt die afwijken van de clubs en crowds, maar dit lijkt enkel te komen door de tweetallen. Het is dus mogelijk niet nodig om x-tallen in het algemeen als uitzondering te beschouwen.

7 Literatuur

Henderson, R. (2017). Swarms: Spatiotemporal grouping across domains. *Natural Language & Linguistic Theory*, 35(1), 161–203. <https://doi.org/10.1007/s11049-016-9334-z>

Joosten, F., & Vermeire, L. (2006). Collectiva en relationaliteit. *Nederlandse Taalkunde*, 11(1), 23–58.

Joosten, F., De Sutter, G. D., Drieghe, D., Grondelaers, S., Hartsuiker, R. J., & Speelman, D. (2007). Dutch collective nouns and conceptual profiling. *Linguistics*, 45(1), 85-132. <https://doi.org/10.1515/ling.2007.003>

Limesurvey GmbH. LimeSurvey: An Open Source survey tool. Hamburg, Duitsland. <http://www.limesurvey.org>

Pearson, H. (2011). A new semantics for group nouns. *Proceedings of WCCFL*, 28, 160-168.

Schilling, N. (2013). Surveys and interviews. In Podesva, R. J., & Sharma, D. (Eds.), *Research methods in linguistics* (pp. 96-115). Cambridge, Verenigd Koninkrijk: Cambridge University Press.

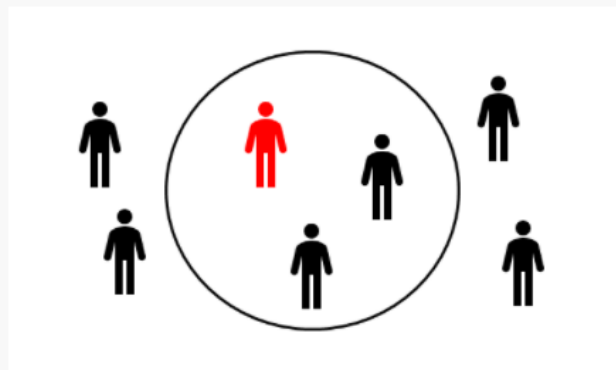
Zwarts, J. (2020). Contiguity and membership and the typology of collective nouns. *Proceedings of Sinn Und Bedeutung*, 24(2), 539-554. <https://doi.org/10.18148/sub/2020.v24i2.915>

8 Appendix

8.1 Vragenlijst

8.1.1 Pagina 1 van 4

Introductie

Er zijn verschillende manieren om te zeggen dat een persoon een element is van een groep, of dat een groep een persoon bevat. Het doel van dit onderzoek is om manieren in kaart te brengen om dit te zeggen.

Je krijgt zometeen zinnen te zien met een leeg vakje, waarin je iets kunt invullen. Het is de bedoeling dat je de zin compleet maakt, zodat de zin aangeeft dat iemand een element is van een bepaalde groep. Meestal zullen er meerdere mogelijke antwoorden zijn. Vul dan in wat je zelf het beste vindt klinken.

8.1.2 Pagina 2 van 4

(Deze items zijn voor elke participant in willekeurige volgorde weergegeven)

Zinnen

Maak de zinnen compleet, zodat elke zin aangeeft dat de persoon een element is van de groep.

*

Jan een vereniging

*

Anna een echtpaar

*

Tom een menigte

*

Piet een comité

*

Sarah een familie

*

Bas een gezin

*

Iris een koor

*

Frank een publiek

*

Eva een delegatie

*

Mark een generatie

*

Karin een team

*

Niels een massa

*

Laura een koppel

*

Erik een paar

*

Rob een leger

*

Saskia een horde

*

Stefan een bende

*

Maartje een groep

*

Johan een rij

*

Inge een tweeling

*

Paul een elftal

8.1.3 Pagina 3 van 4

Persoonlijke informatie

Leeftijd:

Geslacht:

i Kies één van de volgende antwoorden

- Man
- Vrouw
- Anders:

Geen antwoord

Waar ben je opgegroeid?

i Kies één van de volgende antwoorden

- Groningen
- Friesland
- Drenthe
- Overijssel
- Flevoland
- Gelderland
- Utrecht
- Noord-Holland
- Zuid-Holland
- Zeeland
- Noord-Brabant
- Limburg
- Buiten Nederland

Geen antwoord

Afronding

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst. Als je opmerkingen hebt, kun je deze hier delen. Klik op *Verzenden* om je antwoorden op te slaan en de vragenlijst af te ronden.

8.2 Lidmaatschapstermen

Tabel 3

Frequentie van lidmaatschapstermen gebruikt door participanten

Lidmaatschapsterm	Frequentie
zit in	116
is deel van	107
is onderdeel van	102
is lid van	70
maakt deel uit van	45
staat in	45
hoort bij	42
heeft	29
zit bij	23
behoort tot	16
is de helft van	16
zingt in	15
en [naam] zijn	10
is	9
speelt in	8
bevindt zich in	7
vormt	7
zit op	6
is een deel van	5
is één van	5
is in	5
is van	5
en [naam] vormen	4
gaat op in	4
leidt	4
is deel van een	3

neemt	3
vormt met [naam]	3
geen zinnig antwoord	2
hoort bij een	2
is een helft van	2
is helft van	2
komt uit	2
loopt	2
loopt mee met	2
maakt onderdeel uit van	2
vormt met haar partner	2
vormt met iemand	2
vormt met zijn partner	2
vormt met zijn vrouw en kinderen	2
zingt bij	2
[naam] is een deel van	1
bespeelt	1
deelt mee in	1
doet mee in	1
en haar gezin vormen	1
en haar teamgenoten vormen	1
en haar zus zijn	1
ging op in	1
handbalt in	1
heeft een band	1
heeft zitting in	1
hoort al bij	1
houdt van	1
is bekend met	1
is de helft	1
is de leider van	1
is de leukste van	1
is de vrouw in	1
is de vrouw van	1
is de wederhelft in	1
is de woordvoerder van	1
is deel	1
is deelnemer bij	1
is een	1
is een element in	1
is een speler van	1
is een zanger(es) in	1
is er een van een	1
is genoot van	1
is iemand uit	1
is kind van	1
is lid van een	1
is met [naam]	1

is met haar man	1
is met haar zus	1
is midden in	1
is militair in	1
is samen met	1
is slechts een meeloper in	1
is soldaat in	1
is soldaat van	1
is werkzaam in	1
kent	1
loopt in	1
loopt mee in	1
loopt met	1
loopt voorop in	1
maakt deel uit van een	1
maakt deel van	1
maakt deel van een	1
met	1
mocht naar de koning met	1
onderdeel	1
onderdeel van	1
rent in	1
sluit aan bij	1
sluit zich aan	1
speelt met	1
speelt voor	1
staan in	1
staat met zijn collega's in	1
staat midden in	1
stuurt	1
vecht in	1
vertegenwoordigt	1
voegt zich in	1
voetbalt in	1
vormt met de anderen	1
vormt met haar man	1
vormt met haar ouders en broer	1
vormt met zijn mededemonstranten	1
vormt samen met iemand	1
vormt samen met twee anderen	1
was onderdeel van	1
werkt voor	1
zing mee met	1
zingt in	1
zit	1
zit bij een	1
